

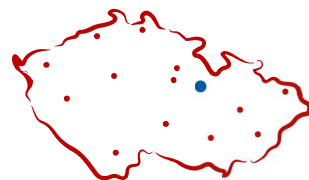

Chaloupka Maxe Švabinského v Kozlově (foto: tom@rt Michal Horák)

Kozlov a Švabinského osudové ženy

Text: Petr David st. foto: Petr David ml., tom@rt Michal Horák

Když Rudolf Vejrych poznal na poloaktu na plakátu od Švabinského svoji choť Annu, bylo jasné, že je zadělán na pěkný malér. Na Mánesově výstavě v roce 1920 se rozčilený Rudolf na svého švagra rozkřičel, že malíře zastřelí. Až ho Ela, Švabinského manželka a Rudolfova sestra, rázně krotila, ať rodinné záležitosti řeší doma a nedělá veřejně ostudu, zvláště je-li na takové akci přítomen sám prezident.

Otce neznal...

Maximilián Theodor Jan Švabinský (17. září 1873 – 10. února 1962) to měl složité. Narodil se v Kroměříži šestnáctileté svobodné matce Marii Švabinské, otce nepoznal. Ten se k němu již jako uznávanému umělci po letech sice přihlásil, Švabinský ho ale odmítl. Vyrůstal mezi ženami, posiloval

svůj vztah k něžnému pohlaví, netajil se názorem, že ženy, příroda, krajina a květiny jsou to nejkrásnější, co v životě poznal. A i kdyby to nikdy neřekl, na jeho díle to bylo poznat. Jako talentovaný malíř na sebe upozornil již v deseti letech, kdy poprvé vystavil své obrazy ve výloze kroměřížské lékárny a prodejem se snažil vy-

lepšit rodinný rozpočet. Logicky zamířil z Kroměříže na pražskou malířskou akademii.

Idyla u Vejrychů

Na Národopisné výstavě československé se seznámil s Elou z železářské rodiny Vejrychových. Hned na Vánoce roku 1895 přišlo pozvání a Švabinský se poprvé vydal do

chalupy Vejrychových v Kozlově. Vracel se sem pravidelně a vztah s Elou stvrdil v roce 1900 sňatkem. Vejrychovi milovali umění, dokonce vydávali vlastní rodinný časopis *Kozel*, do něhož Švabinský přispíval drobnými karikaturami. Švabinský maloval v podkrovní, v pracovně či ateliéru, kterému říkal „kufr“, Ela mu stávala modelem. K múzám měli vztah také oba švagři – když dospěli, jeden se věnoval hudbě a druhý malování. Ela byla Švabinského múzou, ale vztah nevydržel a Švabinský se začal sblížovat s Annou. V roce 1919 Kozlov definitivně opustil. S Elou se nakonec po letech rozvedl. Pro úplnost pak dodejme, že Ela byla společenská a Kozlov zůstal místem setkávání i po odchodu Švabinského. Pobýval tady třeba Bohuslav Martinů, francouzská klavíristka Blanka Selva, šéf České filharmonie Stanislav Novák či profesor Zdeněk Nejedlý.

Od olejomalb k bankovkám

Švabinský měl široký záběr, v tomto případě méně umělecký. Známé jsou jeho olejomalby *Splynutí duší*, *Chudý kraj*, *Zně* (známé i jako grafika), grafika *Rajská sonáta* či další grafická díla Josef Mánes a T. G. Masaryk. Mimo to se stal autorem tří bankovek: stokoruny z roku 1931, tisícikoruny z roku 1934 a padesátikoruny z roku 1940. A do výčtu jeho děl patří i některá okna a mozaika v chrámu sv. Víta v areálu Pražského hradu či mozaika v Národním památníku na Vítkově.

Rodinu Vejrychových i Maxe Švabinského dnes na Kozlově připomíná expozice českořeberského muzea (foto: tom@rt Michal Horák)

Pohled do někdejší chalupy Vejrychových (foto: tom@rt Michal Horák)

Další osudy

A jak pokračovala umělcova cesta, když odešel z Kozlova? Po rozvodu s Elou se v roce 1931 oženil s Annou a žil s ní až do její smrti v roce 1942. V roce 1945 adoptoval dceru Anny a Rudolfa Vejrychových Zuzanu (1912–2004). Ta po Švabinského smrti pečovala

o jeho dílo a v roce 2002 vydala knihu vzpomínek *Světla paměti*. Odvodově Švabinský již jinou osudovou ženu nepotkal, dožil v Praze a je pochován na Vyšehradě. Ela Švabinská se za 2. světové války zapojila do odboje, přežila koncentrační tábor Ravensbrück a zemřela v roce 1967. O kozlovské

Inzerce

NOVINKA **SOUKUP & DAVID**
PRŮVODCE PO ČECHÁCH,
MORAVĚ A SLEZSKU
ŠPALÍČKY VÝLETŮ, CESTOVNÍ KNIHY